



***Det som händer om dina fjäderfän drabbas
av Newcastlejukan eller fågelinfluensa***



Inledning

Den här informationen är till dig som har fjäderfä i kommersiella besättningar. Det är viktigt att du känner till vad som händer om din besättning drabbas av Newcastlejuka eller fågelinfluensa, sjukdomar som regleras i epizootilagen. Det ger dig möjlighet att förbereda dig för att hantera situationen.. Du kan skapa en egen beredskapsplan utifrån den här informationen och på det sättet minska stressen och öka effektiviteten om din gård skulle drabbas. För att både kunna förebygga och bekämpa sjukdomen effektivt är det nödvändigt att känna till sjukdomens symtom, vilka smittvägar som kan vara aktuella och hur lång tid virus överlever i omgivningen. Myndighetspersoner som kommer att kontakta dig, ger råd och anvisningar för att förhindra att sjukdomen sprids och för att din gård ska saneras på ett korrekt sätt.

Innehåll

Inledning.....	2
Om Newcastlesjuka	4
Om fågelinfluensa	5
Så lång tid överlever virus som orsakar Newcastlesjuka och fågelinfluensa	6
Om din besättning, trots allt, blir misstänkt smittad eller smittad.....	7
Det här händer efter att du fått besked om att proverna är positiva.....	9
Det här är du som djurägare ansvarig för	10
Det här är den utredande veterinärens ansvar	10
Så går processen till.....	11
Insättning av nya djur	17
Det här händer runt om din gård	17
Då friförklaras Sverige	18
Medieintresse.....	19
Jordbruksverkets kommunikationskanaler	19
Ersättning – en viktig fråga för dig	19
Om roller och aktörer... ..	22
Vad har Jordbruksverkets för roll när din gård blir drabbad av en epizootisk sjukdom	22

Om Newcastlejuka

Newcastlesjuka (ND) är en allvarlig och mycket smittsam sjukdom hos fjäderfä. Sjukdomen kan orsaka allvarliga utbrott hos tamhöns, kalkoner och andra hönsfåglar. Ankor och gäss kan också smittas men det är sällan man ser allvarligare utbrott hos dessa arter.

Newcastlesjuka orsakas av ett virus, aviärt avulavirus typ 1 (AAvV-1), tidigare benämnt aviärt paramyxovirus typ-1 (APMV-1). För att infektionen hos fjäderfä ska klassificeras som Newcastlejuka krävs att viruset har vissa sjukdomsframkallande egenskaper, vilket fastställs med analys av virusets arvs massa.

Viruset förekommer hos vilda fåglar som kan vara bärare utan att själva drabbas av sjukdom och på så sätt bidra till smittspridning. När viruset orsakar utbrott hos vilda duvor benämns sjukdomen duvpest.

Sverige har status som "fritt från ND utan vaccination". vilket innebär att det inte är tillåtet att vaccinera mot sjukdomen. Inom EU vaccinerar idag alla länder utom Sverige, Norge och Finland fjäderfä mot Newcastlejuka.. Brevduvor och utställningsduvor vaccineras inom alla EU-länder.

Smittvägar

Virus sprids framför allt genom direktkontakt med sjuka fåglar eller symtomlösa smittbärare. Smittan kan också spridas indirekt via kontaminerade föremål som till exempel redskap, kläder, transportlådor, foder, lastbilar, damm, fjädrar och ägg. Vindburen överföring har setts över korta avstånd (upp till cirka 60 meter).

Symtom

Viruset angriper nervsystemet, andningsorganen och tarmen hos fåglarna. Symtomen varierar mycket beroende på bland annat fåglarnas art, ålder och vilken virusvariant som drabbat fåglarna.

I de senaste utbrotten av Newcastlejuka i Sverige har få eller inga direkta sjukdomssymtom setts på djuren, medan äggproduktion har påverkats kraftigt.

Hos drabbade fåglar ses ett eller flera av följande symtom: kraftigt sänkt äggproduktion, ägg utan skal (så kallade hinn- eller skinnägg) eller äggskal med pigmentförändringar. Ökad

dödlighet kan förekomma. I de fall djuren visar symptom på sjukdom ses problem med andning och/eller hosta, ibland även diarré. Symtom från centrala nervsystemet ses som förlamning av vingar och ben, vridning av nacken, kramper och cirkelgång.

**Om dina djur uppvisar symtom av denna typ,
kontakta veterinären!**

Newcastlesjuka är inte farligt för människor, men vid nära kontakt kan människor eventuellt drabbas av ögoninflammation.

Om fågelinfluensa

Aviär influensa (AI), även benämnd fågelinfluensa, orsakas av influensavirus typ A och är en av de allvarligaste sjukdomarna som finns hos fjäderfä. Den kan ge upphov till plötsliga sjukdomsutbrott med mycket hög dödlighet hos fåglar. Vilda fåglar, särskild vattenlevande fåglar, kan vara bärare av influensavirus utan att bli sjuka. Det är därför viktigt att hålla dina fjäderfän skilda från vilda fåglar.

Det finns många stammar av AI-virus och de kan klassificeras i två kategorier utifrån sin sjukdomsframkallande förmåga:

- lågpatogena virus (LPAI) har en lägre sjukdomsframkallande förmåga och ger milda eller inga symtom hos smittade fåglar
- högpatogena virus (HPAI) kan orsaka allvarliga kliniska symtom och/eller mycket hög dödlighet hos smittade fåglar.

Smittvägar

Smittvägarna för fågelinfluensa är de samma som för Newcastlesjuka, direkt eller indirekt kontakt med smittade fåglar eller deras träck och kroppsvätskor.

Symtom

Symtomen som kan förekomma liknar de som ses vid Newcastlesjuka. För influensa har virusets egenskaper, om det är hög- eller lågpatogent virus som infekterat fåglarna, stor betydelse för graden av symtom det orsakar.

I utbrotten av högpatogen fågelinfluensa som förekommit i Sverige har kraftigt ökad dödlighet varit det symtom man sett.

Ett utbrott av högpatogen fågelinfluensa karakteriseras ofta av mycket plötsligt insättande sjukdom med många fåglar som dör akut, ibland så snabbt att de inte hinner visa andra symtom. I de fall andra symtom förekommer kan det vara: kraftigt nedsatt allmäntillstånd, sänkt äggproduktion och ägg utan skal (så kallade hinn- eller skinnägg) samt minskad aptit och diarré. Svullet huvud och kam samt blödningar på benen kan ibland också ses. Dödligheten varierar men kan uppgå till 50-100 procent. Fåglar infekterade med lågpatogena stammar kan vara helt symtomfria, eller ha visa lindriga former av de ovan nämnda symtomen.

**Om dina djur uppvisar symtom av denna typ,
kontakta veterinären!**

De stammar av fågelinfluensa som påvisats i Sverige de senaste åren har inte varit av någon typ som infekterat människor. Man skall dock ha i åtanke att vissa fågelinfluensavirus kan orsaka sjukdom hos människa och att man därför alltid skall vara noga med hygien (använda handskar och tvätta händerna) när man hanterar sjuka eller döda fåglar.

Så lång tid överlever virus som orsakar Newcastlesjuka och fågelinfluensa

Hur länge dessa virus kvarstår i miljön påverkas av många faktorer, såsom

- den ursprungliga mängden virus
- temperatur
- exponering för solljus
- närvaron av organiskt material
- pH
- och även själva viruset.

Virus överlever längre i miljön vid låga temperaturer, i skydd från solljus och i skydd av biologiskt material såsom ägg, träck och fjädrar.

Det är svårt att exakt ange hur länge virus kvarstår livskraftiga i miljön i en besättning eftersom det påverkas av så många faktorer. I direkt solljus utan skydd klarar sig dessa virus bara 30 minuter, i rumstemperatur utan skyddande omgivning dagar till veckor, i svala och fuktiga omgivningar i månader och i fryst fågelkött eller i skydd av fjädrar och äggvita kan de klara sig i många månader.

Tänk på

- att biosäkerhetsrutiner är det bästa verktyg du har som skyddet mot introduktion av sjukdomar från vilda fåglar till din besättning:
- att minimera risken för direkt och indirekt kontakt med vilda fåglar och deras träck.
- att tillåta endast helt nödvändiga besök i besättningen.
- att alla som går in i ett fjäderfästall ska ha rena kläder, rena skor samt tvättade händer.
- att vilda fåglar ska inte ha tillträde in till djuren via öppna dörrar, fönster eller ventilation. Minimera foderspill och annat som lockar vilda fåglar till tamfjäderfä.
- att avstå kontakt med fjäderfä under minst 48 timmar om du har varit på utlandsresa där du haft kontakt med fjäderfä.

Om din besättning, trots allt, blir misstänkt smittad eller smittad.....

Det här händer på din gård om den misstänks vara drabbad av Newcastlejuka eller fågelinfluensa

Du ska alltid kontakta en veterinär när dina fjäderfän har symtom som kan tyda på allvarliga problem i din besättning.. Veterinären kan i sin tur kontakta Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA och diskutera symtombilden och vilken provtagning som skulle kunna vara aktuell.. Veterinären spärrar din besättning om misstankar om att en epizootisk sjukdom inte kan avfärdas och tar prover som skickas till SVA.

Din gård kan även spärras av en smittskyddshandläggare från Jordbruksverket i fall att du själv skickat prover till SVA som väckt misstanke. Om din besättning är smittad med Newcastlejuka eller fågelinfluensa tar SVA:s veterinär kontakt med Jordbruksverket.

Att din gård spärras betyder att den avskiljs från omgivningen och att hanteringen av djur och varor begränsas.

Syftet med spärrförklaringen är att förhindra att smitta sprids från din anläggning.

Så spärras gården

Den utredande veterinären ska tydligt ange det spärrförklarade områdets yttre gränser genom att fylla i en så kallad epiblankett 1 där han eller hon också ska ange vilka begränsningar som gäller för besök och transporter till och från området.

Den utredande veterinären sätter upp särskilda skyltar och spärrar på lämpliga platser av. Initialt kan det i vissa fall räcka med att rep, plastband eller motsvarande spänns upp över vägarna.

För mer långvariga eller hållfasta avspärrningar kan det krävas avstängning med vägbom eller likvärdigt vid tillfartsvägarna.

Ofta är det inte nödvändigt att sätta upp avspärrningar, till exempel blåvita spärrband av den typ som polisen använder, runt hela det spärrförklarade området. Det räcker i regel med att tillfartsvägarna till anläggningen stängs av för att förhindra trafik till och från området.

Ibland kan det hända, att de fysiska avspärrningarna inte sätts, på grund av att det gått kort tid mellan misstanke och provsvar, men samma formella begränsningar gäller.



Att spärra din gård innebär att inga fjäderfän, konsumtionsägg eller kläckägg får lämna gården. Om du har verksamhet med ekologisk eller fjäderfäproduktion med utevistelse får du instruktion om att stänga in dina djur. Inga redskap, utrustning, gödsel eller avfall får lämna gården.. Det råder även tillträdesförbud på din gård. Det innebär bland annat att du även måste stoppa gårdsförsäljning om du har en sådan. Om det skulle vara nödvändigt att en foderbil levererar foder till din gård under spärrtiden kan Jordbruksverket ge tillstånd för

den leveransen med särskilda villkor. Bilen måste rengöras och desinficeras innan den lämnar gården. Desinfektionsbarriärer ska upprättas vid ingångarna till stallarna.

Du kommer även att få svara på en del frågor som är relevanta för arbetet som till exempel

- senaste leveranser till och från din gård
- eventuella besök eller andra typer av kontakter med din gård
- hygienrutiner på din gård
- hur många hus eller avdelningar och djur finns osv.

Du kommer att få information om när proverna förväntas vara klara och vad som händer i fall att proverna blir positiva.

Innan provsvaret kommer

I väntan på provsvaret arbetar smittskyddshandläggare på Jordbruksverket vidare. Information om ett misstänkt sjukdomsutbrott skickas till alla chefer på verket, verkets beredskapsenheter, näringen

- Svenska ägg
- Svensk fågel
- LRF
- den aktuella länsstyrelsen och
- AGA företaget som levererar gas.

Jordbruksverket tar fram kartor med alla fjäderfäbesättningar som ligger inom skyddszonen. som omfattar tre kilometers radie runt om din gård och i övervakningszonen som omfattar 10 kilometers radie runt om din gård. På det sättet kan vi se hur många besättningar som skulle vara drabbade av restriktioner.. Vi förbereder oss i fall att din besättning skulle visa sig vara smittad.

Resultatet av provanalysen meddelas alltid till Jordbruksverket och den ansvariga smittskyddshandläggaren informerar dig via telefon. Om proverna är negativa hävs spärren redan då . Du får senare ett skriftligt beslut via post.

Det här händer efter att du fått besked om att proverna är positiva

Om proverna visar på smittat tar Jordbruksverket ett beslut om att alla restriktioner fortsätter att gälla. Därefter beslutar Jordbruksverket om besättningen ska avlivas och om ägg från eventuellt värphöns ska destrueras. Även ägg från din gård som finns på äggpackeriet ska destrueras, som är levererade under perioden som smittan har varit i din besättning. När alla

avlivade djur och ägg har skickats till destruering sanerar Jordbruksverket de djurutrymmen och andra utrymmen som är eller misstänks vara kontaminerade. Målet med saneringen är att minimera risken för att nya djur senare blir sjuka av eventuell smitta som finns kvar i miljön. Jordbruksverket utför sanering på anläggningar som har blivit drabbade med Newcastlejuka eller fågelinfluensa på ett särskilt sätt som regleras av EU-lagstiftning. Reglerna måste följas för att Sverige ska kunna friförklaras från den aktuella sjukdomen.

Det här är du som djurägare ansvarig för

Som djurägare deltar du i bekämpningen av smittan, ansvarar för gårdens drift och upphandlar de varor och tjänster som är kopplade till saneringen.

Du är, enligt reglerna, ansvarig för att utföra saneringen eller beställa och betala för tjänster från företag som ska utföra arbetet. Jordbruksverket betalar sedan ut ersättning enligt fastställda regler. Dina kontakter på Jordbruksverket, länsstyrelsen och näringens organisationer kan ge dig stöd att beställa tjänster från företag.

Eftersom det är du som bäst känner din besättning har du unika möjligheter att förutse problem och föreslå praktiskt genomförbara lösningar. Genom att delta aktivt i planeringen medverkar du till att bekämpningen blir så smidig och effektiv som möjligt.

Du ansvarar för att saneringen görs enligt den beslutade saneringsplanen.

Du har arbetsmiljöansvar i de fall du hyr in arbetskraft eller utnyttjar egen personal till att utföra arbetet. Ansvaret innebär att du ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för skada eller olycksfall. Ansvaret är begränsat till det arbete som den inhyrda arbetskraften utför på din gård i samband med saneringen. Jordbruksverket har arbetsmiljöansvaret i de fall då Jordbruksverket anlitar personal. På Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se finns risker i olika arbetsmiljöer beskrivna och där kan du även läsa om vilka författningar som är aktuella. Där går det även att beställa trycksaker, till exempel handbok om personlig skyddsutrustning och om desinfektion. Det finns även möjlighet att kontakta sakkunnig handläggare på Arbetsmiljöverket om du har frågor om en specifik arbetsmiljörisk.

Du har ett rådighetsansvar vilket innebär att du ska bidra till att minska riskerna på gården genom att informera om dem.

Det här är den utredande veterinärens ansvar

Den veterinär som ska delta vid ett utbrott av en epizootisk sjukdom på din anläggning måste vara en officiell veterinär som är utsedd av Jordbruksverket. Veterinären ska övervaka att de beslut som Jordbruksverket fattar efterlevs så att smittan inte sprids från anläggningen och att anläggningen saneras effektivt. Veterinären ska även skriva en saneringsplan i samråd med dig. Planen ska Jordbruksverket godkänna och kontrollera att

den efterföljs. Veterinären är viktigt länk i kommunikationen mellan dig och myndigheten men i första hand är veterinären ett stöd för dig. Det är en fördel om veterinären sedan innan har kunskaper om din verksamhet.. Vid behov kan Jordbruksverket utse två utredande veterinärer beroende på omfattningen av arbete med saneringen.

Så går processen till

Avlivning av djur

Alla fjäderfän på din gård avlivas. Det ska göras så fort som möjligt och på ett sådant sätt så att risken för att sjukdomen ska spridas blir minimalt.

Företaget som utför gasavlivningar av fjäderfän i Sverige är AGA. Det är du som djurägare som ska beställa gas för avlivning. Det är väldigt viktigt att du anger anledningen till varför djuren ska avlivas så att företaget kan prioritera just din beställning. Ange alltid din kundnummer om du har den hos AGA.

Du ska räkna mängden av koldioxid som ska uppnå 80 % koncentration med hjälp av formeln - **[stallvolym(m3) x 1,8 x 0,80]**.

Ladda ner broschyren "Hantering vid avlivning av fjäderfä" på Jordbruksverkets hemsida:

<http://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/hantering-vid-avlivning-av-fjaderfa.html>

Du kommer även att få skriftliga instruktioner om hygienrutiner i samband med avlivningen av Jordbruksverket.

Avlivade djur och ägg som finns på din anläggning ska transporteras i containrar till **Konvex:s** anläggning i **Mosserud**. Det är du som ska beställa containrar som ska vara täta och anslutna det vill säga med lock på. Du ska anlita personal som ska plocka ut de avlivade djuren.

Tänk på

- att det är krav vid förprövningspliktigt nybyggnation av höns- och kalkonstallar att det ska installeras fast genomföringsrör för gasinsläpp s.k. munstycke. (Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur - kap 9 19§ L 22). Om du har missat att göra det – då är det kanske dags att göra det nu. Avlivningen kan dröja onödigt längre om du måste göra det i samband med att din gård blir drabbad av Newcastle sjuka eller fågelinfluensa.
- nu om du kan skaffa tillräckligt med personal på kort tid som ska plocka ut de avlivade djuren. Om du inte kan ordna det på kort tid ska du förmedla det vid utbrottet till den utredande veterinären för att få hjälp med att hitta personal.

Så genomför du en preliminär desinficering

I samband med avlivning utförs även det första steget i saneringen så kallad preliminär desinfektion. Syftet med preliminär desinfektion är att snabbt döda smittämnet i miljön och att därmed minska risken för smittspridning i samband med grov rengöring. För newcastlesjukan ska avlivade fjäderfän tas ut ur hönshus först och alla ytor ska dränkas med lämpligt desinfektionsmedel som ska verka i 24 timmar innan det är dags att börja med nästa steg i saneringen. Vid fågelinfluensa lämnas fåglarna liggande kvar i huset efter avlivningen. Kropparna sprutas med desinfektionsmedel med samma verknings-tid. Instruktioner om hur man ska utföra preliminär desinfektion får du av Jordbruksverket. Beroende på storleken av din anläggning kan desinfektionen utföras av din personal eller av saneringsfirman som du anlitar. Man kan applicera desinfektionsmedlet med

- koncentratsugeta (multispruta)
- med vissa högttryckstvättar (men inte under högt tryck)
- ryggspruta eller
- sprayflaska för mindre ytor.

Den personal som ska utföra preliminär desinfektion kommer att få skriftlig information om hur preliminär desinfektion ska utföras.

Tänk på:

- **Om du inte har den utrustning för preliminär desinfektion på din gård – ska du ha du möjlighet att på kort tid låna det eller skulle du kunna skaffa den i fall av utbrott av epizootisk sjukdom på din gård. Du kan få hjälp med att hitta personal för preliminärdesinfektion.**

Desinfektionsmedel

Desinfektionsmedel som ska användas vid saneringen av newcastlesjuka och fågelinfluensa ska ha bevisad effekt mot aktuellt virus och ska även vara acceptabel ur miljö- och arbetsmiljösynpunkt. Vid samtliga användningsområden, utom preliminärdesinfektionen, ska minsta verknings-tid enligt produktinformationen tillämpas. Vid tidigare utbrott har Parvocid

används men även andra preparat som innehåller glutaraldehyd kan användas som desinfektionsmedel.

Gårdsbesök

Efter att djuren har avlivats och preliminärdesinfektionen är klar är det dags för ett gårdsbesök som Jordbruksverket organiserar. Våra tidigare erfarenheter vid utbrott visar att de här mötena brukar uppskattas av alla involverade. Det underlättar arbetet när alla träffas innan och förstår sina olika roller och ansvar. Saneringen. Besöket på gården är också till för att de myndigheter och personer som har en avgörande roll i saneringsarbetet, ska få en god inblick i hur anläggningen fungerar och ser ut och få en gemensam bild av förutsättningarna på gården. En viktig del är att identifiera om det behövs ytterligare utredning av hur saneringen eller destrueringen ska gå till. Målet är att utföra en sanering som är så effektivt som möjligt ur såväl ekonomiska, miljömässiga som smittskyddsmässiga aspekter.

Följande personer brukar komma till gårdsbesök:

- Utredande veterinär
- länsveterinär
- representant från SVA:s epizootigrupp
- representanter från kommun
- smittskyddshandläggarna, ersättningshandläggarna och saneringsexpert från Jordbruksverket.

Du kan själv välja och bjuda personer som är viktiga för dig i den här situationen som till exempel representanter från ditt försäkringsbolag eller näringen.

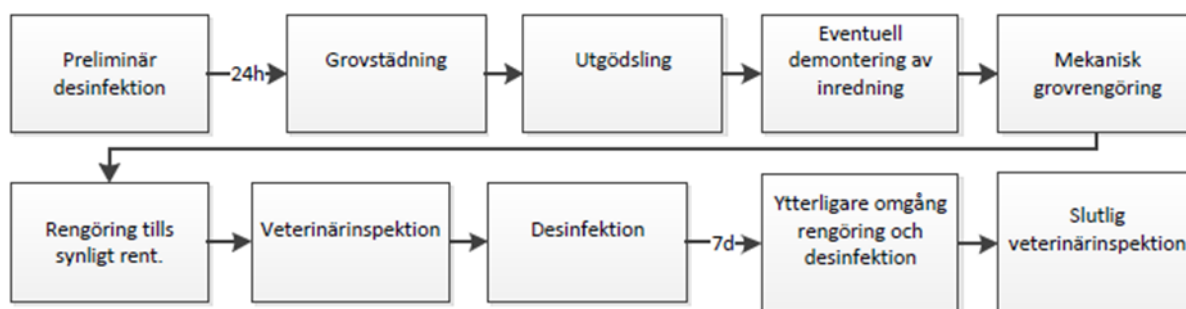
Om du inte har en lokal på din gård för att ta emot dessa besökare, brukar Jordbruksverket organisera första delen av mötet på en plats som ligger nära din gård. Det är Jordbruksverket som är ordförande på den första delen av mötet och då presenteras alla deltagare och förklaras vilken roll man har i det följande arbetet med saneringen. Du kan då ställa de frågor som du anser är viktiga för dig. Därefter besöker gruppen din gård för att identifiera vilka specifika frågor som kan bli aktuella att ta en diskussion om som rör saneringen. Jordbruksverket tar foton som är till hjälp för saneringsarbetet efter ditt samtycke. Jordbruksverket står för alla kostnader för besöket och ordnar att alla besökare har engångsoverall och skoskydd.

Så sanerar du

EU - lagstiftning reglerar hur saneringen går till på en fjäderfäanläggning som drabbats av newcastlesjuka ska gå till – *Rådets direktiv 92/66 om införande av gemenskapsåtgärder för bekämpning av Newcastle sjuka (Bilaga II)*. Saneringen efter förekomst av fågelinfluensa på

fjäderfä regleras i Rådets direktiv 2005/94 om gemenskapsåtgärder för bekämpning av aviär influensa (bilaga VI).

Saneringen för både newcastlesjuka och fågelinfluensa ser så här ut:



Det är den utredande veterinären som med ditt stöd och din hjälp tar fram ett förslag på hur saneringen ska gå till. I det förslaget ska det finnas instruktioner om hur saneringspersonal ska utföra arbetet på ett säkert sätt så att ingen spridning av viruset sker under arbetet. Det ska finnas detaljerade instruktioner om bland annat

- hur inredningen ska saneras
- vilka delar av inredningen eller annan utrustning som ska kasseras
- vilka delar av inredningen som måste demonteras för att kunna saneras
- tidsplan för vissa arbetsmoment och så vidare.

Förslaget skickas till smittskyddshandläggarna på Jordbruksverket som tillsammans med SVA granskar det och kan föreslå ändringar.. Det kan finnas behov av att ha gemensamma telefonmöten med dig och den utredande veterinären för att diskutera vissa delar av saneringsplanen för att hitta de bästa lösningarna. När alla är överens om vad och hur saneringen ska göras godkänner Jordbruksverket saneringsplanen med ett beslut där hela saneringsplanen bifogas. Kopior på samtliga beslut som fattas vid utbrottet skickas till SVA, fiskerienheten på Jordbruksverket och länsstyrelsen.

Den godkända saneringsplanen är ett viktigt underlag för dig och saneringspersonalen men även för handläggarna som senare ska fatta beslut om ersättning. Du ska föra dagboksanteckningar om vilket arbete som har utförts, vem som har gjort det, antalet arbetstimmar och de eventuella maskiner som har använts.

Under saneringen kan det uppstå situationer som man inte har räknat med i den godkända saneringsplanen. Då är det viktigt att du tar kontakt med den utredande veterinären för att diskutera den frågan. Den utredande veterinären tar i sin tur kontakt med smittskyddshandläggaren på Jordbruksverket. Alla ändringar ska godkännas av Jordbruksverket. Oftast räcker det med att den ansvarige smittskyddshandläggaren genom

tjänsteanteckning beskriver frågan och lösningen på det med information till ersättningshandläggarna. Om det skulle handla om flera och omfattande ändringar ska saneringsplanen skrivas om och godkännas på nytt.

Att ta fram en färdig saneringsplan kan ta tid.. Det betyder inte att arbete ska stå stilla. Det är en fördel om du ,eller den som du ger i uppdrag, kan börja med grovstädning och gödsla ut i ett tidigt stadium så att ett eventuellt saneringsföretag kan påbörja själva rengöringen utan fördröjning. Rengöringsdelen tar cirka tre till fyra veckor beroende på bland annat storleken på anläggningen.. Det saneringsföretag som anlitas kan uppskatta tidsåtgången för arbetet när de lägger offerten.

Tänk på

- **att du ska föra dagboksanteckningar som ska visa vilket arbete som har utförts, vem som har gjort det, antalet arbetstimmar och de eventuella maskiner som har använts.**

Så hanterar du avfall

Vid saneringen kommer en del av det som räknas som "icke saneringsbar inredning" såsom använda skyddskläder, kasseras som farligt material. Det materialet transporteras på ett särskilt sätt och hanteras av förbrännings anläggningar som t.ex: *Konvex, Renova, Sysav, Fortum Waste Solutions*. Det kan finnas också en del material som sanerades men som kasseras p.g.a. att den inte kan användas, eller att saker gått sönder. Det materialet klassas inte som farligt och skickas som vanlig avfall.

Tänk på

- **att informera det aktuella företaget om vilken typ av farligt avfall det handlar det om material, (plast, metall, trä), mängden, storleken. Du kan få instruktioner av företaget hur materialet ska vara packade opackat. Du kan få hjälp med beställningen av den utredande veterinären eller av Jordbruksverkets**

Så hanterar du gödsel

Gödsel och använt strö kan tas om hand på flera sätt. Man kan gräva ner det eller förbränna det men oftast samlar man det på en lämplig plats i en hög s.k. stuka som ska stå i 42 dagar efter att en temperatur på 20 grader uppnåtts. Den ansvarige veterinären planerar, tillsammans med dig och kommunens miljöinspektör, placeringen av stukan och vilket

tillvägagångssätt som är lämpligt. Stukan bör till exempel ligga på en avskild plats där varken människor, djur eller fordon passerar. Den bör också ligga så det vid regn eller snösmältning inte rinner vatten från stukan till vattendrag. Den bör inte heller läggas på en plats med underliggande täckdikning.

Du ska isolera stukans yta genom att täcka den med halm eller plast. Den utredande veterinären ska kontrollera temperaturen i stukans olika delar varje vecka med en termometer eller ett temperaturspjut.

Tänk på

- **vilken plats skulle det vara lämpligt för att anlägga en stuka på din mark**
- **att du kan kontakta din kommun i förväg för att få information om den platsen uppfyller krav som ställs när det gäller t.ex. underliggande täckdikning**

Så hanterar du tvättvatten

Du måste omhänderta en hel del tvättvatten vid saneringen. Mängden beror på storleken av din anläggning.

Du ska tvätta djurutrymmena två gånger med en veckas mellanrum. Tvättvatten från den första tvättomgången anses vara smittförande och måste renas innan vidare hantering. Det vattnet kan du samla i en gödselbrun, om det finns, eller i särskilda tankar som måste beställas. Vattnet ska blandas med kalk så att pH värdet höjs till pH 10 i hela volymen vatten. Efter att pH 10 har mätts ska tvättvattnet stå i 48 timmar innan den kan hanteras vidare. För att undvika att sediment bildas på gödselbrunnens botten måste du röra om i tvättvattnet.

Tänk på

- **hur tvättvatten skulle kunna hanteras på din gård**
- **måste du beställa en tank för att samla in vatten**
- **skulle du behöva hjälp med det**

Hävande av spärr på din gård

När saneringen är klar ska den utredande veterinären göra den sista kontroll och godkänna saneringen, det vill säga bekräfta att alla åtgärder enligt saneringsplanen är utförda. Jordbruksverket häver då med ett beslut spärren för din anläggning .

Insättning av nya djur

Efter att saneringen är klar och gården är inte längre är spärrad måste fjäderfähus stå tomma i **21 dagar** innan du tidigast får flytta in nya djur.

Tänk på:

- **att inte beställa nya djur innan tidsplanen för saneringen är helt klart.**

Det här händer runt om din gård

Samma dag som din gård smittförklaras upprättas så kallade restriktionszoner runt om din gård:

- Skyddszon som omfattar en radie på tre kilometer runt om din gård
- Övervakningszon som omfattar en radie på tio kilometer runt om din gård

Det innebär en hel del restriktioner för alla fjäderfäbesättningar som hamnar inom dessa zoner vad gäller transporter eller leveranser av fjäderfä eller kläckägg.. Restriktionerna gäller:

Från och med 24 timmar efter det att den preliminär desinfektionen har gjorts.

Skyddszonen tas bort 21 dagar efter det att den preliminära desinfektionen är slutförd

Övervakningszonen tas bort 9 dagar efter det att skyddszonen tagits bort(30 dagar efter den preliminära desinfektionen).

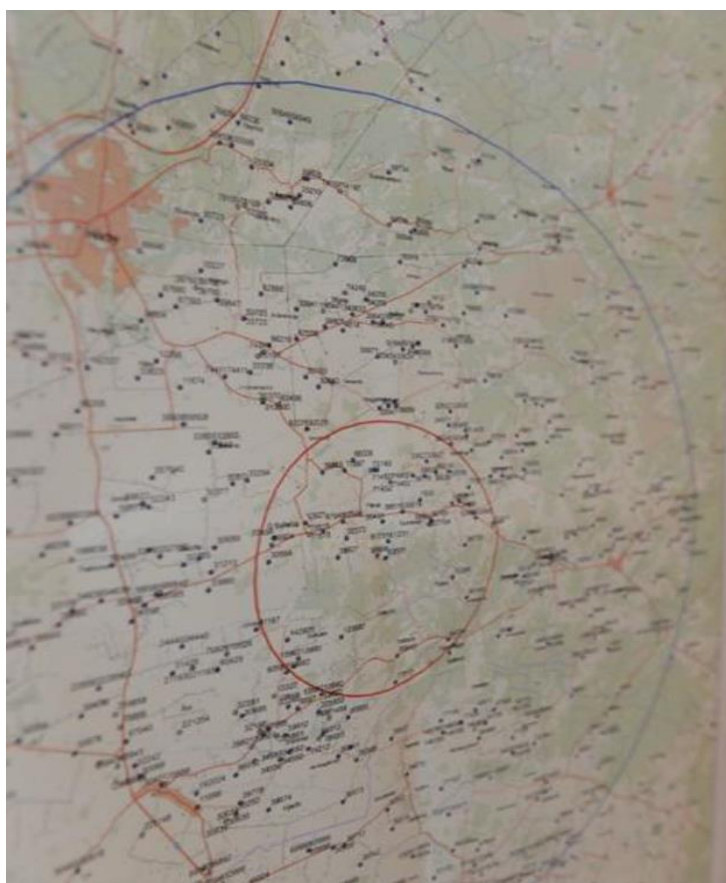
Det är viktigt att restriktionerna inte fördröjs i onödan och att avlivning av djur med inledande preliminärdesinfektion utförs så snabbt som möjligt.

Smittskyddshandläggarna på Jordbruksverket arbetar, förutom arbetet som gäller saneringsplanen , med att registrera och ge tillstånd till alla planerade transporter som måste passera zonerna. Vid varje utbrott har det hänt att en del friska fjäderfä avlivs på grund av att transporter förbjudits. Handläggare tar därför kontakt med alla ägare till fjäderfäbesättningar inom skyddszonen för att samla in uppgifter om status på deras djur och för att ge information om det aktuella läget.

Regelbundna avstämningsmötena införs med näringen, LRF och med SVA för att diskutera olika akuta frågor. Samtidigt utförs smittspårningsarbete för att kunna identifiera smittkällan om det är möjligt och för att stoppa eventuell smittspridning från din gård.

Jordbruksverket rapporterar bekräftade fall till EU genom olika rapporteringssystem. Efter att information nått alla stoppas all export av fjäderfä, fjäderfäprodukter och kläckägg från de områdena. Vissa länder utanför EU stoppar all import, inte bara från de områdena, utan ibland från hela län men oftast från hela Sverige. Det innebär stora ekonomiska förluster.

Vid ett epizootiutbrott hålls regeringen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) kontinuerligt informerade om läget, vidtagna och planerade åtgärder, den förväntade utvecklingen och tillgängliga resurser. Vid förfrågan lämnas även underlag till den nationella samlade lägesbilden. Internationell rapportering sker löpande till exempelvis Europeiska Kommissionen och World Organisation for Animal Health - OIE.



Då friförklaras Sverige

Tre månader efter att avlivningen och den preliminära desinficeringen av din gård är utförd, kan Sverige ansöka om friförklaring från newcastlesjuka eller fågelinfluensa från EU. Inom de tre månaderna ska även den andra desinfektionen av anläggningen vara klar.

Medieintresse

Samma dag som ett fall av Newcastlesjuka eller fågelinfluensa har konstaterats publicerar Jordbruksverket information på sin webbplats i form av ett pressmeddelande.. Man anger inte namn på gården eller djurägaren men kommunen där anläggningen ligger. I det pressmeddelandet anges ett antal kontaktpersoner från Jordbruksverket, länsstyrelsen och SVA som journalister kan kontakta för mer information. På det sättet minskar trycket från media på dig men det händer även att journalisterna vill prata med djurägaren. Om du inte vill tala med journalister kan du alltid hänvisa dem till de kontaktpersonerna.

Ett pressmeddelande går också ut i samband med att skydds- och övervakningszonerna tas bort. I båda fallen blir du informerad av Jordbruksverket innan.

Kortare pressmeddelandet i form av uppdatering av läge kan vara aktuella beroende på omfattning och påverkan på andra fjäderfäbesättningar runt om din besättning.

Jordbruksverkets kommunikationskanaler

Förutom information på Jordbruksverkets webbplats används andra sociala medier till exempel **Facebook, Twitter och bloggar** för att snabbt sprida aktuell information och för att föra dialog med medborgarna.

Ersättning – en viktig fråga för dig

Det innebär stora kostnader för dig när din gård drabbas av en epizootisk sjukdom. Det innebär också kostnader för andra drabbade för staten.

Du har rätt till ersättning för kostnader och förluster som uppstått på grund av beslut och restriktioner för din gård. Det gäller både om gården varit spärrad på grund av misstanke om smitta och när smitta bekräftats.

Du kan få ersättning för

- förlorat djurvärde
- kostnader för avlivning av djur och bortskaffande av döda djur och produkter

- kostnader för smittrening utöver normal rengöring
- produktionsbortfall för tomma platser

Förlorat djurvärde

Du får ersättning för förlorat djurvärde när djur avlivats enligt avlivningsbeslut. Djurvärdet för värphöns beräknas utifrån inköpspris (16 veckor) samt foderkostnaden under perioden fram till hönsen börjar värpa (26 veckor). Detta högsta värde (vecka 26) avtar linjärt ner till beräknad utslaktningsvecka och bestäms veckovis. Värdet på slaktkycklingar beräknas utifrån kontrakt eller slaktvärde på din närmast föregående flock.

Om det handlar om särskilda raser i din besättning ska djuren innan avlivning värderas av en värderingsman, som Jordbruksverket utser.

Ersättning för smittrening

Du får ersättning för åtgärderna enligt saneringsplanen. s. Jordbruksverket gör avdrag för den normala rengöringskostnaden som du annars gör mellan omgångarna. Finns det åtgärder som innebär att du får en standardhöjning efter saneringen jämfört med tidigare, gör vi även avdrag för dessa. Målningsarbete är ett exempel på standardhöjning, eftersom du får en bättre och mer lättskött yta efter målningen. Står det i saneringsplanen att viss inredning ska kasseras, reducerar vi ersättningen beroende på ålder på det kasserade materialet.

Det merarbete du själv gör ersätter Jordbruksverket enligt två nivåer. Saneringsarbete ersätter vi med **250 kr/tim** och annat merarbete med **200 kr/tim**, om du inte kan styrka en annan timpenning. Har du använt dina egna maskiner till sådant arbete, ersätter vi dessa kostnader efter jämförelse med maskinkostnadskalkyler.

Ersättningsnivån för djurvärde och smittrening är **100 procent**.

Ersättning för produktionsbortfall

Du får ersättning för produktionsbortfall. Det ska beräknas genom att uteblivna intäkter minskas med inbesparade kostnader. Ersättningsnivån för produktionsbortfall vid Newcastlejukan och fågelinfluensa är **50 procent**.

Det som inte ingår i ersättningen

Du får inte ersättning för

- kostnader och förluster som beror på sjukdomen, till exempel för medicin och veterinärvård
- moms
- kostnader för att sammanställa ansökan om ersättning
- kostnader för ekonomisk och juridisk rådgivning

Då kan du söka ersättning

Du kan söka ersättning när du haft en kostnad eller förlust. Ansökan om ersättning för djurvärden och destruerade ägg ska ha kommit in till Jordbruksverket **senast 2 månader** efter att djuren har avlivats eller äggen har destruerats. För övriga anspråk gäller att din ansökan kommer in till Jordbruksverket **inom 6 månader** från att smittförklaringen har hävts eller att kostnaden har uppstått. När en ansökan har kommit in för sent är rätten till ersättning förlorad.

Det ska din ansökan innehålla

Din ansökan ska innehålla:

- personuppgifter
- bankkontonummer och bank där du vill ha ersättningen insatt
- din underskrift och summering av kostnader och förluster
- vad du vill ha ersättning för och hur mycket du vill ha i ersättning
- underlag som styrker dina anspråk
- kopior av fakturor tillsammans med arbetsrapport eller andra underlag som beskriver vad fakturorna avser samt betalningsdokument som visar att de är betalda
- dagboksanteckningar, när ansökan gäller merarbete och smittrening. Anteckningarna ska visa vilket arbete som har utförts, vem som har gjort det, antalet arbetstimmar och de eventuella maskiner som har använts
- produktionsuppgifter som är specifika för din gård när ansökan gäller produktionsbortfall

Tänk på

- att Jordbruksverket kan göra delutbetalningar så att du inte drabbas av alltför stora ekonomiska påfrestningar.
- att så fort du fått en faktura kan du söka ersättning för kostnaden. Skicka in ansökan tillsammans med kopia av fakturan.

En delutbetalning kan göras på upp till 80 procent av den delen av fakturan som kan ersättas. Ersättningen betalas normalt ut inom 14 dagar efter att ansökan kommit in. En slutreglering kan sedan göras när du skickat in betalningsdokument som visar att fakturan är betald.

Tänk på

- att du ska minimera dina kostnader och förluster.

Granska därför inkomna fakturor kritiskt. då du har ansvar för beställningen av varor och tjänster. Du har även ansvar för att det som har fakturerats är utfört enligt saneringsplanen. Det är endast kostnader för beslutade åtgärder som kan ersättas. Ersättningen kan jämkas enligt 16 § epizootilagen (1999:657), om du uppsåtligen eller genom vårdslöshet själv medverkat till att det har uppstått kostnader eller förluster. Detta gäller också om du inte rättar dig efter föreskrifter och fattade beslut.

Om roller och aktörer...

Vad har Jordbruksverkets för roll när din gård blir drabbad av en epizootisk sjukdom

Jordbruksverket har en ledande och samordnande roll för att förebygga och bekämpa epizootiska sjukdomar. Jordbruksverket ska förebygga spridning av och bekämpa smittor hos djur i människans vård.

Jordbruksverket har ett särskilt samverkansansvar gentemot andra statliga myndigheter, kommuner med fela som är berörda av ett epizootiutbrott. Jordbruksverket ska särskilt samverka med länsstyrelserna i deras roll som områdesansvariga myndigheter.

Det arbetet görs med normal grundbemanning och hanteras av enheten för häst, fjäderfä och vilt med enhetschefen som ledare. Även handläggarna från enheter som hanterar animaliska biprodukter deltar i det arbetet.

Jordbruksverkets krisorganisation hanterar extraordinära händelser. Den kan verka parallellt med den dagliga verksamheten under en begränsad tid. Syftet med den är, dels att skapa utrymme och arbetsro för den personal som ska hantera händelsen, dels att säkerställa snabba beslutsvägar genom att se till att nödvändiga resurser finns tillgängliga under en samlad ledningsstruktur. Om Jordbruksverket inte kan hantera en händelse med normal grundbemanning (grönt läge) beslutar krisorganisationens ordförande om ändrad beredskapsnivå till höjd eller till högsta krisledningsnivå (gult eller rött läge). Berörd personal befrias då från sina ordinarie arbetsuppgifter för att istället arbeta i krisorganisationen.

Vid händelser som kräver att stora resurser sätts in i närheten av händelsen, kan ordförande för krisledningen vid Jordbruksverkets krisorganisation besluta om att upprätta en eller flera operativa ledningscentraler regionalt. Jordbruksverket har efter samråd med länsstyrelserna utsett ett antal platser inom respektive län som det är lämpligt att upprätta ledningscentraler vid.

Vid varje utbrott görs en bedömning om beredskapsnivån ska höjas eller ej.

Andra aktörer och deras roll vid ett utbrott

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) som nationellt referenslaboratorium ansvarar för diagnostik av smittsamma sjukdomar. SVA är riskvärderande expertmyndighet med beredskapsuppdrag. Vid ett utbrott är SVA rådgivande i sanerings- och smittskyddsfrågor och granskar saneringsplaner vid behov. SVA tar också fram instruktioner om hur undersökningar och provtagningar ska gå till, samt deltar i smittspårningsarbetet.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen som är en regional myndighet har en stödjande funktion. Den ska bland annat samverka med berörda myndigheter på regional och lokal nivå och skapa kontakter mellan dessa och Jordbruksverket vid ett utbrott av epizootisk sjukdom. Länsstyrelsen analyserar och förmedlar också lägesinformation till alla berörda regionala organisationer.

Livsmedelsverket

Livsmedelsverket ansvarar för livsmedelssäkerhet, det vill säga ansvarar för slakt och kontroll av hantering av djurprodukter avsedda som livsmedel vid misstanke om eller utbrott av epizootisk sjukdom.

Branschorganisationer

Svensk Fågel och Svenska Ägg medverkar med råd, stöd och resurser vid epizootiutbrott.

Representant från LRFs omsorgsgrupp

-ger råd och stöd till djurägaren.

Kommunens miljöförvaltning

-gör bedömningar som grundar sig i miljölagstiftningen i frågor som gäller avfall.

Myndighet för samhällsskydd och beredskap - MSB

-ansvarar bland annat för lagstiftningen kopplad till transport av farligt gods.

Naturvårdsverket

- ansvarar bland annat för avfallslagstiftning.

Landstingets smittskyddsenhet

-Vid zoonoserska smittskyddsenheten informera och hantera frågor som rör smittspridning till människor

Aktuell lagstiftning:

Epizootilag (1999:657); Saknr K 1

Epizootiförordning (1999:659) Saknr K 2

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2010:44) om förebyggande och bekämpning av epizootiska sjukdomar; Saknr K 3;

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2005:85) med anledning av utbrott av Newcastlesjuka hos fjäderfä och andra fåglar; Saknr K 5

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:10) om epizootiska sjukdomar; Saknr K 6

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:105) om ersättning på grund av beslut med stöd av epizootilagen (1999:657); Saknr K 7

Lag (2006:806) om provtagning på djur, m.m. Saknr K 10

Förordning (2006:815) om provtagning på djur, m.m. K 11

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om skyddsåtgärder vid misstänkt eller bekräftat utbrott av aviär influensa hos fjäderfä eller andra fåglar i fångenskap i Sverige; Saknr K 16

RÅDETS DIREKTIV 92/66/EEG om införande av gemenskapsåtgärder för bekämpning av Newcastlesjukan

RÅDETS DIREKTIV 2005/94/EG om gemenskapsåtgärder för bekämpning av aviär influensa